

uropeesche
ictie, stem-
eze laatste
or een be-
14 gebeurd
e hoorders
telling over
lealen. Wie
erd aange-
voor dezen
zeer fijne
dden in het
ingen. Roe-
traal, maar
brandende
hij, dat zijn
zijn roeping
ar, en even
het beoogt
t een plots
andere be-
olk hoonend
nder zonde
em kregen,
t boek van
henau's ge-
Jood, maar
grondslag:
geschriften
rondslag der
a opleiding,
g. Groot-on-
de onderne-
n bij 1910 als
etrekking —
iet-aardsche,
vordt in een
het centrale
is Duitscher
elangstelling
is geworteld
essentheorie:
intellectueel
stend tegen-
sch", en toch,
n afkeer van
, en als mar-
toutmoedigen
s leider van
sid (hij orga-
erwaarloosde
opig vechten-
sprechte stre-
ening, naar
de haat ver-
ge leven naar
oogte geklom-
igen voerend,

d worden er
lus niet een
e" eens even
en er eenige

n geschieden,
den huidige
in (met voor-
eergeven, om
men beoor-

h u d a slechts
ur in het licht
tudie van het
in Heidelberg
ijn boek heeft
aken op ern-
t elke critiek
d.

ten op den
entateuch-

ook genoemd
isten tijd van
le Joden aan
akele ketiers
g op. Ook na
enkeling, die
aaisch auteur-

racht, evenals
ntiende eeuw.
t immers ver-
de hand van
ning Lodewijk
ns aangaande
a Mozes zich,
samenstelling
ek werd voor
laan, die heel
oor kort heeft

e, doet il parait
re de la Génèse.
t een voorlooper
aistruc dan toch
owering in druk
dien s.g.n. voor-

vergaderingen leidend, met fabrikanten, generaals, hovelingen, ministers, vorsten, arbeiders, en toch blijft de bewustheid van eenzaamheid hem bij: „Zie naar mijn leven; kent ge een eenzamer bestaan?" In Rathenau wonen Tolstoj en Gandhi, maar ook Ford en Werner Siemens. Hem drijft de drang tot het reële, maar hem leidt de neiging tot het geestelijke. En zoo kunnen we ook in dezen man, die zoo diepen indruk maakt van eigen-geaardheid, toch ook weer herkennen een type van het moderne Europa over den drempel der 19e eeuw: zoekend zijn ziel te redden, maar ten doode wankelend in de kilheid van het vertekende lichaam en den vermechaniseerden geest.

Deze man nu, van een „gespleten natuur", toekent Kessler ten voeten uit. Met groote indringingsgave en met een trefzekerheid, die geboren moet zijn uit innige congenialiteit, zet hij dit groot-menschelijk leven voor u, van de niet-onbekommerde jeugd af tot den martelaarsdood. (Rathenau viel onder moordenaarshanden) toe. En het loont werkelijk de moeite, om door de heldere uiteenzettingen van den schrijver, die lange jaren Rathenau's vriend en op belangrijke momenten zijn medewerker was, te worden ingeleid in diens diepe en vruchtbare denkbeelden. Want Rathenau zag, in wat hij de vermechaniseering der moderne samenleving noemde, een vreeselijke zielsziekte der menscheid. „Mechaniseering is de samenvatting der wereld tot een onbewuste dwangorganisatie, tot een volkomen sluitende gemeenschap van productie en verbruik". Maar, dit zag hij, zoo wordt ook de ziel des menschen gespannen in een net van organisaties, die haar ternaauwernood nog een weg naar buiten openlaten; en, als dan die mechaniseering, die oorspronkelijk alleen zich meester maakt van de goederenproductie, zich aanstonds uitbreidt over alle gebieden van het menschelijk handelen: in massaproductie en goederenruil, in arbeidsverdeling en concentratie van fabriekswezen, in transport- en verkeerswezen, in wetenschap en politiek en sociologie — dan gaat de ziel onder. Het is ontroerend, Rathenau daarover te hooren klagen; in deze klacht, die een aanklacht is, snikt hij zijn droefenis uit, eigenlijk zelfs zijn wanhoop. Want hij ziet nauwelijks een uitweg. Daarom schijnt het geheele leven van dezen man u toe verteerd te worden door een hunkering naar verlossing, welke hij helaas niet zoekt bij Hem, die juist voor bedroefden van ziel een schuilplaats heeft, een schuilplaats is.

En de teleurstelling, die als een beklemming over Rathenau's leven heenvaart, drijft u uit naar de aanvaarding van die oplossing der zielsvragen, welke het eenvoudig geloof in de wijsheid en goedheid en almacht van een persoonlijk God alleen kan schenken.

Dat het boek van Kessler, onbedoeld, u een te kort in klaar inzicht in den weg der ontkoming

beheerscht, en die kort en goed hierop neerkomt, dat in sommige deelen van Genesis de naam Jahwe (Heere), in andere Elohim (God) wordt gebruikt voor den naam van God. Slaat men b.v. het eerste hoofdstuk van Genesis op, dan vindt men daar den naam Elohim (God): „In den beginne schiep Elohim (God) den hemel en de aarde" (vs 1) en vervolgens: Jahwe (Heere of zooals de Statenvertaling ook wel schrijft: Jehova). In Genesis 4 echter vindt men, in het verhaal van Kains moord, voortdurend den naam Jahwe (Heere) gebruikt. En zoo kwam Astruc tot het aannemen van een Jahwistische en Elohistische bron in Genesis.

Dat pad is nu verder gevolgd. En ook op de andere boeken van den Pentateuch is hetzelfde procédé toegepast. Ja, men kwam tot het aannemen van nog twee bronnen: het boek Deuteronomium stelde men apart. Dat was dan het wetboek, dat tijdens koning Josia door den priester Hilkia werd „gevonden" in den Tempel (II Kon. 22, II Kron. 34). Ook had men nog aan Ezra en de zijnen, na de ballingschap, te danken het vooral in Leviticus weer te vinden priesterwetboek of priestercode. We noemden hierboven al den naam Wellhausen. Het is vooral aan Julius Wellhausen te danken, en ook ten onzent aan Kuenen, dat het kwam tot het volgende afgeronde beeld van het ontstaan van den Pentateuch: eerst Jahwist (J), dan Elohist (E), vervolgens Deuteronomist (D) en tenslotte Priestercode (P).

Hier kwam echter nog wat bij. Evolutie was er. Op elk terrein. Ook op dat van den Pentateuch en Israëls godsdienst en geschiedenis nam men aan: ontwikkeling van laag naar hoog.

Eerst was Israël een Bedouïnenstam. Vervolgens kwam, na een nomadenperiode, de tijd, dat ze boeren werden in Kanaän en zoo langzamerhand ontwikkeling tot hooger cultureel niveau. Daarmee gepaard natuurlijk: eerst was er voorouderen-verering, dan animisme en fetisjisme (heilige stenen, etc.), vervolgens polytheïsme (veelgodendom), dan monotheïsme (één God slechts). Dit laatste werd dan veredeld en verdiept door de profeten, Amos, Jesaja, e.a. Ook dus: eerst konden de Israëlieten niet schrijven, later alleen de hogere standen, pas na de ballingschap opbloei van literatuur. Kort gezegd: eerst komen de Profeten met hun geschriften, dan de Wet of de boeken van

toont, maakt het juist tot goede lectuur, ook voor den geloovige.

De vertaling schijnt uitnemend gelukt; een enkel hinderlijk Germanisme, soms tot misverstand leidend, doet niet veel afbreuk aan de overigens uitnemende kwaliteiten van deze bewerking, die ook in uiterlijken vorm, wat illustratie en druk betreft, aan alle billijke eischen voldoet.

B. EBLING.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Maakt de Bijzondere School het Onderwijs duur?

III.

De werkelijke oorzaak.

We hebben gezien, dat niet de financiële gelijkstelling als zoodanig, dat niet de splitsingszucht bij het bijzonder onderwijs als gevolg der financiële gelijkstelling de oorzaken zijn, dat het met 's lands geldzaken mis zou loopen, wanneer de wet van 1920 volledig werd uitgevoerd. 1923 en 1924 brachten dan ook reeds ingrijpende veranderingen, noodig geworden door de ontstellende gevolgen voor 's lands financiën.

Maar als het Bijzonder onderwijs daar nu niet de schuld van draagt, ligt de vraag voor de hand, waar het dan wel van komt. Bij het hooger indexcijfer van 1920 in vergelijking met dat van 1916 was het niet te verwonderen, dat ook de onderwijskosten hooger opliepen, maar ontstellend mocht dat niet zijn. Neen, de oorzaak moet hierin gezocht worden, dat de wet van 1920 tegelijk met de financiële gelijkstelling verschillende verbeteringen van het onderwijs invoerde. Er werd bij die wet een krachtige poging gedaan, ons onderwijs op hooger peil te brengen en omdat de verbeteringen meteen gingen gelden voor Openbaar en Bijzonder onderwijs, liepen de kosten snel op. Ik noemde al de dure splitsing van de M.U.L.O.-scholen in L.O.- en U.L.O.-kopscholen en de afschaffing van het ambulante. Vooral evenwel de noodzakelijke positieverbetering van het onderwijzend personeel en de verkleining van het aantal leerlingen per onderwijzer eischen groote offers. Daarbij kwam nog in menige gemeente het streven om elke onderwijskracht een eigen lokaal te geven. Dat is voor het onderwijs ontegenzeggelijk een zaak van hoog belang, maar het stelde meteen de gemeentekassen voor een zware proef.

Zeer merkwaardig is in dit verband, dat in de gemeenten, waar men het hardst klaagde over de onderwijskosten, nog al eens 'taantal onderwijzers bij het Openbaar onderwijs hetzelfde bleef, ofschoon

Mozes (zoo is Deuteronomium een falsificatie van de Deuteronomistische profetenschool) en dan de Psalmen, die op Wet en Profeten zinspelen.

Mooi beeld, sluitend beeld!

Maar niet in overeenstemming met de boeken van Mozes? Mozes immers al een groot wetgever? Abraham al historisch figuur? Welneen, dat was niet waar. Die Pentateuch verplaatste alles maar in den vroegsten tijd. De vóór-Mozaische periode werd later gefantaseerd en Abraham, Izaak, Jakob, wie niet al, waren sage-figuren. Het lied van Debora (Richt. 5) was het oudste werk der Israëlietische literatuur. De uittocht misschien het oudste historische feit. Ook konden de patriarchen wel verpersoonlijkingen zijn van stammen.

Daar hebt ge in 'tkort het Wellhausenisme, dat aan Wellhausens welversneden pen veel heeft te danken.

Maar jammer voor die Wellhausenianen, er is ook nog zooiets als een schop, een spade. En men groef steeds meer op: in Mesopotamië en Egypte, in Palestina en Creta.

Toen kwamen er eenige vergissingen van Wellhausen en de zijnen aan het licht. Te weten: het is niet waar, dat Israël een ruw, onbeschaafd volk moet zijn geweest, ten tijde van zijn intocht in Kanaän. Er waren al eeuwenoude beschavingen in Egypte en Babylonij, boeken, literatuur zelfs. Het Ur der Chaldeen, waaruit Abraham al uittoog, was een zeer beschaafde stad en had bibliotheken. Een Chammurapi was wetgever in Babel, al tijdens Abraham, waarom kan Mozes het dan niet zijn geweest meer dan 4 eeuwen later? Een Egyptische Farao ten tijde van Mozes had al een gezuiverden vorm van heidenschen godsdienst, ook de Egyptenaren waren fijn beschaafd en hadden in kunst en wetenschap een groote hoogte bereikt. Ja, steeds luider werden de stemmen van hen, die alles aan Babel (zie boven) willen ontleend hebben, wat Israël biedt. In één woord: de Wellhausenianen zegt: Israël een oud volk. De spade bracht aan 't licht: Israël is een der jongste volken uit het oude Oosten en door veel beschavingen voorafgegaan. Het is heel waarschijnlijk, dat het ten tijde van Mozes een wet, zelfs een geschreven wet, kon hebben.

Daar kwam nog wat bij. Het fundament van het Wellhausenisme was de onderscheiding tusschen de gebruikte namen voor God: Jahwe, Elohim, etc.

de wet van 1924 de weg voor vermindering wees. De onderwijzers, die niet meer voor rekening van het Rijk kwamen, werden voortaan door de Gemeente betaald. Het R.C. Jaarboek geeft deze becijfering: Begin 1924 kwamen 2500, begin 1926 kwamen 7000 onderwijzers voor rekening van de gemeente. De gemeenten hadden daardoor voor een niet gering deel de Bezuinigingsmaatregelen van de Regeering ongedaan gemaakt, want, hierbij mag ook weer niet worden vergeten, dat wat de gemeenten op dit terrein voor de Openbare school deden, ook moest gelden voor de Bijzondere school. We zien het: De Bijzondere school kreeg vaak de schuld, maar de heeren op het gemeentehuis maakten zelf de dure bepalingen.

Een kleinzeligen indruk maakt dan ook het peuteren van menigen Gemeenteraad, om den bouw van een Bijzondere school tegen te houden of te beknibbelen op sommige uitgaven. Wij zijn niet gewoon, om met de Bijzondere school in de ruimte te leven. We doen zuinig. Als een voorbeeld daarvan diene, dat het Bijzonder onderwijs in Amsterdam in de jaren 1922, '23 en '24 f786.000 minder gekost heeft dan het naar den maatstaf van de Openbare school had mogen kosten. Dat was enkel een gevolg van een eenvoudiger voet van leven met betrekking tot de school-exploitatie.

Voor de populariteit van de financiële gelijkstelling is het erg jammer geweest, dat ze gekoppeld werd aan de dure verbetering van het onderwijs. De maatregelen hadden niet tegelijk moeten komen. Nu kreeg die daad van rechtvaardigheid van den Wetgever nog een zuren bijmaak voor den grootsten voorstander van de Bijzondere school. Sommige verbeteringen waren ongetwijfeld zeer noodig. Maar men had de gelijkstelling liever moeten zoeken in de richting van een terugtreden der Overheid: de Openbare school even weinig als wij.

Had men aan het Departement dan niet van te voren oog op de funeste gevolgen van de wet van 1920? Men mag verwachten, dat geen wet in het Staatsblad komt, zonder dat de financiële gevolgen nauwkeurig bekend zijn. Merkwaardig is al dadelijk, dat een deel der wet zelfs niet werd uitgevoerd (het gedeelte omtrent de opleiding) en dat ze op andere belangrijke deelen reeds werd gewijzigd in 1923 en 1924. Het Departement was inderdaad niet voldoende op de hoogte. We willen hopen, dat ook in dezen betere dagen mogen komen. Ongetwijfeld wil het Departement tot verbetering komen. De nieuwe Minister van Onderwijs, K. en W. heeft daarop gewezen en de hoofden van scholen hebben het in de maand Januari gemerkt. Ik hoop van harte, dat de vele zuchten, die zij hebben geslaakt bij het invullen van statistieken, waarvan men maar niet voor elk onderdeel de nuttigheid kan inzien, zullen worden opgelost in vreugdekreten, omdat we voortaan zulk een goed toegerust

Maar reeds spoedig werd er, na Astruc, echter zonder dat er aandacht aan werd besteed, op gewezen, dat de Grieksche vertaling der zeventigen soms Elohim had, waar de Hebreeuwsche tekst las: Jahwe, en omgekeerd. Wat kon men nu met een dergelijken onzekeren grondslag voor de bronnscheiding beginnen?

Velen gingen trouwens al een anderen weg, vooral na de vermeederling van het opgegraven materiaal ter vergelijking. Ze gingen vergelijken: de geschiedenis van Jozef met andere soortgelijke geschiedenissen in Babel en Egypte's literatuur, ja met aller landen sprookjes, sagen etc. En ze zeiden: wat raakt ons langer dat schiften in Jahwistische, Elohistische stukken? We gaan den inhoud na; waar komt de stof vandaan? Die J en E en D en P zijn etiketten of verzamelaars. Zoo kwam op de school van Gunkel, Gressmann e.a.

Bovendien: deugt de evolutiehypothese? Is er ontwikkeling aan te wijzen op godsdienstig terrein b.v.? Heeft de God van Israël zich langzaam ontwikkeld uit natuurgod, donder- en bliksemgod tot den Verbondsgod der profeten? Ook dat is aan rechtmatigen twijfel onderhevig, gezien de ervaringen, die men heeft opgedaan op godsdienst-historisch gebied.

De opgravingen hadden echter ook een gevaarlijken kant. En in één punt zal een Gereformeerd onderzoeker altijd aan de zijde der Wellhausenianen staan. Het is dit: het eigene van Israël, ook van Israëls literatuur, werd in gevaar gebracht, het gevaar: te worden miskend. Wat men ook van Wellhausen, Kuenen e.a. moge zeggen: ze concentreerden hun aandacht op den Pentateuch zelf. Dat was het voorwerp, dat ze kerkden en stukhaken, maar waar ze dan toch mee bezig waren. Nu is men meer met een agencyclust, met literatuursoorten van het rond der aarde bezig, om één enkel verhaal uit Genesis of Exodus te belichten. Ja, het is gekomen tot het aannemen van absolute afhankelijkheid van Egyptische en Babylonische „sagen".

Over het Pan-Babylonisme spraken we reeds. Zullen we, nadat dit is verminderd aan invloed, moeten gaan spreken van een Pan-Egyptisme?

Want hierin zijn Wellhausen, Gunkel en vele anderen het eens: het openbaringskarakter van het Oude Testament wordt schromelijk miskend.

Departement hebben. Dat zal in de toekomst voor pijnlijke verrassingen kunnen bewaren.

Nog een paar vragen willen we den volgenden keer onder de oogen zien, in verband met de vraag, die ons hier bezig houdt.

Gr.

G. M.

Laat de man nu spreken.

Prof. Kuyper schrijft in „De Heraut“ (25 Mei) het volgende:

In „Die Kerkblad, officieel orgaan van die Gereformeerde Kerk“ in Zuid-Afrika komt de volgende mededeeling voor:

In „Het Zoeklicht“ van Maart publiceert Prof. du Plessis 'n ongetekende brief van 'n predikant van die Gereformeerde Kerke in Nederland wat danig met hom simpatiseer en sy beskouings deel. Ek gee hier 'n paar sinne uit die brief. Die skrywer wil verduidelik waarom hy belang stel in wat hier gebeur en se dan: — „Als student heb ik moeite gedaan om als vrijwilliger met de Roeren tegen de Engelsen te mogen optrekken. Als predikant heb ik eens een voorstel ontvangen om met een predikant uit Johannesburg te rullen.

Ik had het wel gaarne gedaan, doch meende toen mijn studie niet te mogen onderbreken. Mijn vrienden in Potchefstroom — nu zult u wel schrikken: maar ik denk dat ik even sterk tegen de „ver-Doppering“ der Kerk ben als u: het zijn heus edele kerels, maar zij zien het niet, even min als de hoogleraren van de Vrije Universiteit en te Kampen het zien — mijn vrienden in Potchefstroom deden moeite mij daar te krijgen, doch de Synode van de Geref. Kerk vond, dat het een Zuid-Afrikaner moest zijn. Ik heb ze ook geschreven, vóór ik nog het verslag van uw procedure in „Die Burger“ gelezen had, dat ik in wat ik van u gelezen had, aan uw zijde stond en zij uw standpunt niet voor Modernisme moesten aanzien; dat wij, als wij de Bijbel ook aan wetenschappelijke beschouwing onderwerpen, ook voor dezelfde moeilijkheden komen te staan.“

Verder deel hy mee, dat „men (in Nederland) ook tegen mij een aanklacht heeft willen indienen: maar er is niets van gekomen, anders was ik ook zeker afgezet. Ik heb mij steeds openlik en klaar uitgelaten, dat ik niet aan de zijde van Assen sta.“

Verder deel hierdie predikant sy beskouings mee oor inspirasie, ens., ens.

Wie hierdie predikant is vermoed ek wel, maar ons sal maar eers bietjie wag.

Wie sy vriende in Potchefstroom, die „edele kerels“, is, weet ek egter nie. Hy is egter 'n Geelkerkiaan en ook 'n du Plessiaan en miskien kom hy nog na Suid-Afrika om sy geleerdheid hier te gebruik in die stryd vir die edele(?) saak. Ons sal hierdie broeder maar uit die kring van die Doppers hou en gun hom van harte die geselskap van die „anti-verdoppering“-groep.

Of Prof. du Plessis met goedvinden van den skryver dezen brief gepubliceerd heeft in „Het Zoeklicht“ weten we niet. Maar nu deze brief eenmaal gepubliceerd is sonder den naam van den skrywer te noemen, mag zeker wel de eisch gesteld worden, dat de predikant, die zoosals hy self meedeelt, tot onze Gereformeerde Kerken behoort, nu ook openlik zijn naam zal noemen.

Dat in Zuid-Afrika zulk een schryven een fatalen indruk moet maken, is duidelik. Niet alleen omdat deze predikant het oirbaar acht zijn volle instemming te betuigen met een Hoogleraar, die wegens zijn van de Belijdenis afwijkende gevoelens door de Synode aldaar is afgezet, maar ook, omdat hij verklaart, dat hij steeds openlik en klaar zich heeft uitgelaten, dat hij niet aan de zijde van Assen staat, maar dat men desuitlettende hem niet kerkelik behandelde heeft. De schijn wordt daardoor gegeven alsof onze Kerken met twee maten zouden meten, in den een zouden dulden wat ze in den ander ontolbaar achten, wat met elk rechtsgevoel in strijd zou zijn, of wel, dat onze Kerken het standpunt te Assen ingenomen feitelijk zouden prijs hebben gegeven en ieder predikant in dit opzicht vrij zou mogen zijn om te leeren wat hij wilde. In beide gevallen raakt dit de eer onzer Kerken, die we ook in Zuid-Afrika hoog willen houden.

Het is daarom wel noodig, om onze Kerken van dezen blaam te zuiveren, dat de hier bedoelde predikant niet alleen openlik zijn naam noemde, maar ook verklaarde wat hij bedoelde met zijn uitdrukking, dat hij „niet aan de zijde van Assen staat“. Bezwaar daartegen kan hij natuurlik niet hebben, waar hij self verklaart, dat hij „dit steeds openlik en klaar heeft uitgesproken“. En hij self zal zeker niet willen, dat nu zijn brief gepubliceerd is sonder zijn naam, de verdenking van dien brief geschreven te hebben op andere predikanten zou vallen, die daaraan geheel onschuldig zijn.

Vermoedelik zal dit iemand zijn, die traag pleegt te zijn in het geven van antwoord.

Maar iets weten we toch.

Dat is b.v. dit, dat deze predikant tijdens den „Boerenoorlog“ student was. Door die mededeeling voelen de menschen, die eens 'n heel of 'n half beroep uit Transvaal of Or. Vrijstaat gehad hebben, maar eerder of later student waren, zich al vast opgelucht.

Natuurlik verdenken we nu allen, die tijdens den Boerenoorlog student waren!

Merkwaardig is het meest karakteristieke: het onderwerpen van den Bijbel aan „wetenschappelijke beschouwing“. Van welke prin-

cipia deze „wetenschappelijke“ beschouwing dan wel uit mag gaan, wordt niet gezegd.

Gewoonlik is dat negatief.

En loopt het alles op onderwerping van den Bijbel aan iets anders uit.

Intusschen..... laat de man nu self spreken!

De groei onzer scholen.

Uit „De School met den Bijbel“ knipte ik deze regels:

Hoe sterk de Christelike school in de laatste kwart-eeuw vooruit is gegaan, blijkt uit de cijfers. Het verloop was als volgt (ik neem 1918 erbij, omdat toen de wet 1905 doorgewerkt was):

1905:	750	scholen	met	121675	leerlingen
1918:	1190	„	„	195113	„
1930:	1978	„	„	301393	„

Welk een roeping om te zorgen, dat verbredening hier ook door verdieping wordt vergezelschaft!

Reformatie noodig.

In verband met een vroeger door hem gemaakte opmerking en de reactie op deze opmerking uit de classis Brielle wordt de Schilder genoodzaakt zijn stem vanuit Duitschland te laten hooren in „De Bazuin“. Het gaat over de kerkelike toestanden in Middelharnis. Ja, het gaat over de Gereformeerde Kerk aldaar. Men weet, daar is ook het „Geref. Weeshuis“ van Zuid-Holland. De Schilder begint met het citeeren uit een betrouwbare brief, en geeft aan het slot dan zijn opmerkingen. Wij voegen aan het bericht niets toe, dan ons opschrift.

In de bediening des Woords.

Vaak is ons hier voorgehouden¹⁾ dat er drie categorien van menschen zijn: 1. werelddingen; 2. historisch geloovigen; 3. hartelijk geloovigen. De beide laatsten mogen belijdenis doen (zij treden toe tot de „rechten der kerk“). M.I. vloeit uit dit valsche kerkbegrip veel ellende voort.

..... Het valt te begrijpen wat er van een gemeente, die jaren lang zoo bearbeid is, terecht komt, hoe de „ligging“ van zoo'n gemeente wordt.

Onze Classis-predikanten (en ze weten het allen!) hooren wij²⁾ te Middelharnis dan ook niet preken.³⁾ Enkelens zijn⁴⁾ eenmaal geweest, anderen nooit! Het wordt „geprobeerd“ met andere predikanten die meestal eenmaal komen en verder geen uitnodiging meer krijgen, omdat ze te licht bevonden worden⁵⁾, hetgeen hun ook wel op duidelijke manier te kennen wordt gegeven.

Vaak⁶⁾ stellen we het met „preeklezen“. Dat zijn dan altijd oude preken uit het zwakste tijdperk der Geref. kerkhistorie. Eens was een vrouw van een mijner kennissen ter „leeskamer“ geweest, maar de preek, die zij te hooren kreeg joeg haar den schaamblos op het gelaat. Het was een preek uit het Hoogelied. De preekindeeling was 1e. Zijt gij al door Christus bevreesd? 2e. Zijt gij al door Christus bekend? 3e. Zijt gij al door Christus bevrucht?...

En daar zitten ook een 40 weeskinderen onder. Waag uw kinderen maar eens aan zulk een „bediening van het Woord“. Natuurlik wordt er nooit een preek uit „Menigerlei Genade“ gelezen. Dat is maar „slappe neo-kost“!

In de bediening der sacramenten.

Het H. Avondmaal is voor zeer enkelen. Vroom staat het, zoo „zwaar“ te zijn, dat men niet aan durft gaan. Het is dan ook een algemeen en veelvuldig voorkomend verschijnsel, dat zelfs ouderlingen en diakenen in hun bank blijven zitten. Wat er op die manier terecht komt van de gemeenschap der heiligen, behoeft evenmin betoog. Die z.g. schuchterheid ten aanzien van het H. Avondmaal (wonderlijk dualisme! ten aanzien van den H. Doop blijkt van die schuchterheid niet het minste!) leidt er toe, dat dit Sacrament veronachtzaamd wordt. Tusschen Sept. 1928 en Sept. 1929 hebben we slechts eenmaal H. Avondmaal gehad. Van Sept. tot heden nog niet één keer!⁷⁾

Wat den Doop betreft: vaak werd tot doopouders gezegd (ook als er geen „preeklezen“ was)⁸⁾: wacht nog een paar weken, dan doopen die en die ook tegelijkertijd. Bij de laatste doopsbediening waren er verscheidene kinderen waaronder verschillende van enkele maanden oud. Na de doopsbediening werd vaak gezongen Ps 134:3: „Dat 's Heeren zegen op u daal“, enz.⁹⁾

In de toepassing der tucht.

Wat dunkt u van de volgende feiten¹⁰⁾: Op een Zaterdagavond krijgt N.N.¹¹⁾ een briefje thuis van den kerkeraad, waarin het besluit wordt medegedeeld, dat hij als lid der kerk „geroyeerd“ is en dat dit Zondag a.s. zal worden afgelezen. Deze broeder schrijft. Hij is het niet eens met de kerkelike toestanden te Middelharnis, maar wil toch voor alles lid der Geref. Kerken in Nederland blijven! Met een paar andere broeders gaat hij terstond naar een ouderling en krijgt de toezegging, als hij meer in de kerk komt zal hij niet „geroyeerd“ worden. „Royeeren“ is hier uitvloeijsel van het valsche kerkbegrip, dat de saamvergadering der waarachtige Christ-geloovigen tot een doodgewone

¹⁾ Hier is een kleine redactiewijziging van mij, K. S.

²⁾ Idem.

³⁾ Om alle misverstand af te snijden: de schryvers zeggen niet, dat ds. S. niet bereid zou zijn; hier is geen critiek op de cl. predikanten, K. S.

⁴⁾ Redactiewijziging van mij, K. S.

⁵⁾ Hiervan weet ik zelf merkwaardige staaltjes, die op Flakke voltrekt niet geheim zijn, te vertellen, K. S.

⁶⁾ Redactiewijziging van mij, K. S.

⁷⁾ Uit een bijlage meld ik: 23 Sept. '29 voorbereiding, 29 Sept. avondmaal, maar daarvoor was het een jaar geleden. Na Sept. 1929 tot heden — 23 Mei '30 — weer niet. Er is nu een vacature van 2 jaar, en in dien tijd is 2 maal het H. A. gevierd, K. S.

⁸⁾ Redactiewijziging van mij, K. S.

⁹⁾ Als voren, K. S.

¹⁰⁾ Ik laat hier een groote passage uitvallen. K. S.

¹¹⁾ Naam weggelaten. K. S.

vereniging maakt, met trappen en standen. Huisbezoek had deze man nooit gehad!

Huisbezoek wordt sporadisch en willekeurig gedaan. Er zijn broeders die nooit huisbezoek gehad hebben, er zijn er die in geen 4, 6 en 8 jaar huisbezoek kregen. Het Geref. Prov. Weeshuis met zijn 40 kinderen krijgt nooit huisbezoek. Weten de Geref. Diaconieën in Zuid-Holland hier iets van?

Gevalen, die werkelijk voor kerkelike behandeling in aanmerking komen, zoosals openbare dronkenschap, kinderen op de openbare school enz., blijven liggen!

In de Ambten.

Hiermee is het niet beter gesteld. Van de kerkenorde (al is ook die van de „oud-vaders“) trekt men zich weinig aan. Ofschoon er te Middelharnis zeer goed ouderlingen uit de gemeente te formeeren zijn, blijven de ambtsdragers trouw zitten, jaar in jaar uit; 10, 12 en 16 jaar lang. Gecandidateerd worden bij de verkiezing ook¹²⁾ menschen, die nimmer aan het H. Avondmaal aanzitten..... Dat er een ouderling bij is die drie zitplaatsen in de Geref. gemeente van Ds Kersten huurde is reeds gemeld. Maar ook bijna alle andere ambtsdragers komen trouw in dat kerkje wanneer Ds Kersten, Barth, Fraanje en Lamain komen preken. Alles vanwege verheldering van het Geref. kerkbegrip onder ons opkomend geslacht! Nog een frappant staaltje van kerkbegrip bij onze broeders ambtsdragers: Een Geref. jonge man, belijdend lid onzer kerk, aangesteld door den Raad van Arbeid met standplaats te Dirksland, waar geen Geref. Kerk maar wel een Geref. gemeente van Ds Kersten is, komt pas hier wonen en brengt natuurlik in goede gemoede zijn attestatie bij onze kerk te M. Maar een der ouderlingen vraagt hem waarom hij dat doet, waarom brengt hij zijn attestatie niet bij de Geref. gemeente te Dirksland, waar toch ook de „bevindelijke waarheid“ gevonden wordt?

Al wat we schrijven zijn nuchtere feiten! Er valt een boekdeel over te schrijven.

..... Indien U de zaak voldoende interesseert kan ik U verwijzen naar enkele vroegere nummers van¹³⁾ het „Geref. Jongelingsblad“ en naar de „Maas- en Scheldebode“, waarin een schrijven geciteerd wordt van wijlen Dr. De Moor, die in „De Heraut“ schreef, dat het in Middelharnis niet beter wordt eer er een uitreding heeft plaats gehad. Men heeft hem dit indertijd kwalijk genomen, maar in een „Heraut“ van enkele weken later schreef hij, dat hij wel verschillende brieven had ontvangen maar geen enkele gaf hem aanleiding om van zijn gepubliceerde opinie terug te komen. Eigenaardig dat U thans ongeveer in de zelfde positie gebracht zijt.

De grond der zaak ligt in het valsche-mysticisme, waarvan de Kerstenbeweging doordrongen is. Wormser zei: leert ons volk zijn Doop verstaan en het zal behouden worden..... Het is omreden dat m.i. de ondergrond van heel deze kwestie veel breedere betekenis heeft, dat ik U zoo uitvoerig durf schrijven. U begrijpt mij wel.....

Mocht U van de hier verstrekte gegevens gebruik wenschen te maken, dan kunt U dit doen.

Tot zoover de brief.

Wat ik hier publiceert zijn maar fragmenten; namen en enkele persoonlijke of niet-direct officieel aantoonbare dingen liet ik weg. Mij wordt nog bericht, dat een indertijd door de classis gegeven advies (bij een andere kwestie) tot uitbreiding van den kerkeraad tot nu toe niet is opgevolgd.

Ik heb — nog eens — de vraag van al-of-niet-publicatie rijp overwogen en weet, wat ik doe. Zuivere afbakening van grenzen is altijd een gebod; en het wordt tijd, dat in de plaats, waar onze weeskinderen zijn en waar schapen van Christus' kudde zijn, Gereformeerde gehandeld wordt. Publicatie van feiten maakt geen scheiding, doch toont te slechts. Een paaschpreek ontsieren door een uitval tegen wie zulke publicaties aandurven, zelfs met gebruikmaking van den tekst, dat het beter ware dat een molensteen om den hals van zoo'n ergernis-gevend mensch gedaan ware, is gemakkelijker genoeg; maar het is geen argument (historisch, anno 1930). De argumenten moeten we allemaal zoeken uit de officiële stukken der Kerken, welke wij krachtens Kerkverband voor God erkennen als openbaring van Christus' lichaam. En de leden der kerk, die op zulke preektrades onthaald worden (de weeshuiskinderen praten al over dien molensteen) hebben rechten van Christus' wege. Recht op de genademiddelen, recht op de zuivere tucht, recht op consequente aanvaarding van het Kerkverband. Dr. de Moor is begonnen; ik bedoel slechts een noodzakelijk gevolg. K. S.

Het gaat goed.

„Patrimonium“ van 29 Mei schrijft:

Het Christelike Nationaal Vakverbond heeft de 75.000 leden bereikt. Ja zelfs werd dit getal met 170 overschreden.

Het gaat goed. Bijna is het hoogste cijfer van den na-oorlogstijd weer bereikt.

Ook overigens heeft ons Vakverbond alle reden, om zich over den gang van zaken te verheugen. De drukkerij te Hoorn werd belangrijk uitgebreid. Deze onderneming bloeit. Ook met het Tuberculosefonds en het Vacantieoord gaat het niet slecht.

Wie had vijftien jaar geleden kunnen denken, dat men in 1930 reeds zoover zou zijn?

God heeft ons wel rijk gezegend.

Christelike-sociaal leven ontwaakt eveneens in Zwitserland en in Hongarije. Maar ook in het Alpenland erkent men, dat Holland bovenaan staat. En in Hongarije is men nog niet zoover als in Zwitserland. Naar verhouding is de positie van de Christelike en Roomsche Katholieke Vakbeweging ten onzent ook sterker dan bij onze Duitse buren.

Toch zijn wij nog lang niet, waar wij wezen moesten. Het moderne N.V.V. telt altoos nog meer leden dan de Christelike en Roomsche Vakcentrales te zamen.

¹²⁾ Redactiewijziging van mij, K. S.

¹³⁾ Redactiewijziging van mij, ik heb bedoelde bladen gelezen. K. S.

Dat alle We de as Den verta lijken allen

ST

M. Zo van of va de b Tel scher euvl deel voor, waar vullit die b Wi radet noodt er zu die i poger Zond On meer die d ders van l led gewol paald kon schik He goed moeit sing U On lings ken, woort kan l Pr ben, der v Ke Woor eens naar He predi lende He name vrij z predi lange Bij ook e de vr dienst predi dag d

ELECTR. H. J. KUL

Comple Kamer- en Vitrim Werkplaats Kantoor Te

F. V COMESTIBLES

Emmastraat, Telefoon 72

Maand- e met l Onze ou kwaliteit en

Kooi en GEWAT

E. G. J v/h Chefv. G

Dapperstraat Tele

Hot adres

GEE in „DE omdat